

ככל שאנו קדושים יותר, כך אנו צוחקים יותר

Philippe Hellebois

"להיות קדוש", להיות מה שבעבר היה קרוי קדוש – זוהי עבור לאקאן הדרך הטובה ביותר למקם את הפסיכואנליטיקאי; וזאת, כך הוא אומר, "באופן אובייקטיבי". באופן אובייקטיבי פרושו שהאנליטיקאי פועל לא רק על המסמך כסובייקט מונח לידע, אלא גם כאובייקט סיבת האיווי. "להבהיר את העניין אומר כי קדוש אינו עוסק רק בצדקה; ליתר דיוק הוא משמש כאשפה: כל ענייננו, איפוא – צידוק האשפה. ובכן, על מנת לגלם את מה שהמבנה מצריך, כלומר, לאפשר לסובייקט, לסובייקט של הלא מודע, להיות הוא עצמו סיבת איוויו של הסובייקט" (טלוויזיה עמ' 22 בגירסה העברית). הקדוש, ממשיך לאקאן ומדגיש, אינו זה שמתענג. להיפך, הוא נשאר צחיח, שארית של התענוגות, ואפילו אובייקט a בהתגלמותו. מילר הוסיף על כך לאחרונה: "אנו יחפים ולובשי קרעים". ואכן לאקאן לא חדל לחתור לכך. האם לא אמר שהממשי הוא הסימפטום שלו? כלומר שתמיד הוא אייש עמדה של דחוי, במיוחד ביחס לממסד הפסיכואנליטי? בספרון Silence Brisé, מציין מילר שלאקאן לא ביקש את הדחייה הזו, אלא, ליתר דיוק, חולל אותה, חיפש אותה. הווה אומר: התאוה לה. בנוסף, הוא מציין כי לאקאן האמיתי מתחיל ב 1964 עם הסמינר ה XI בעמדת הדחיה הזו.

נאמר, אם כן, שהסכנה הגדולה ביותר האורבת לפיתחה של הפסיכואנליזה הינה שהפסיכואנליטיקאים ישכחו את דלותם, את פשיטת היד שלהם, כלומר את הממשי שמציין אותם. שיכחה שכזו תוביל בהכרח להתרבות המכשולים לפסיכואנליזה. במלים אחרות, הגרוע מכל אינו להיות מותקף, מנוצח, מושמץ. להיפך, הגרוע מכל עלול להופיע כאשר מחניפים לנו, כאשר אנו סופגים מחמאות עד כדי טעימה ממנעמיה של Capoue של הנאומים המקובלים (Capoue) – עיר באיטליה שמנעמיה נודעו בסיכון רוח הקרב של הלוחמים).

הגרוע מכל הוא, אם כן, שנהפוך אנו עצמנו, אפילו מבלי דעת זאת, ליריבים לשיח האנליטי. לאקאן נתן שם לגרוע מכל: ה SAMCDA, את אחת מנגזרותיה ניתח לאחרונה מילר כאשר דיבר על ה mutualisme. המלכודת היא בכך שאת הגרוע מכל אין למקם ברשעות של האחר (A), אלא להיפך, בתוך הנאום האנליטי פנימה. בהתערבות שלו על ה mutualisme, מיקם מילר את המלכודת הזו באי הסיפוק המבני של האנליטיקאי ביחס לידע שהוא תמיד רק מונח: "הידע המונח הוא כאבו של הפסיכואנליטיקאי. כיצד לטפל בכאב הזה? אחת מן הדרכים להקל עליו היא להעביר אל מעל לקו השבר, לעמדת אדון, את מסמן הידע S_2 , אשר נמצא תחתיו, בעמדת אמת מודחקת. הדבר בא למשל לידי ביטוי באותה תביעה משוגעת "לשים הכל על השולחן, באופן גלוי, מוסדר, ומוגדר אחת ולתמיד". המעבר הזה של הידע אל מעל לקו השבר הינו לא פחות מאשר הפיכת הנאום האנליטי לנאום אוניברסיטאי. אחת הסכנות הגדולות ביותר, אולי הקרובה אלינו ביותר, היא כאשר המדינה מתערבת ורוצה לכפות את שיח האוניברסיטה על השיח האנליטי, כלומר לתת את הערבות של הראשון על השני, מתוך החרמה של הסובייקט המונח לידע. ההתנסות הפסיכואנליטית עצמה טומנת בחובה אף היא את הנטייה להרדם, להנאתו של הסובייקט אשר הממשי של הסימפטום מפריע לו. זאת במיוחד כאשר היא מנוהלת רק במישור של המובן. אם לוקחים את הדברים במונחים של מובן ושל ידע, אין סיבה שלא להפקיד את הערבות בידי האחר (A) המגולם על ידי האוניברסיטה והמדינה במישור הלאומי או האירופי.

על מנת להתנגד לשירת הסירנות אותה – כמו אודיסאוס – אנו יכולים לשמוע בהתנסות עצמה, לא צריך לקשור את עצמנו אל דלתו של מילר, ואף לא לדלת של בית ה ECF הקרוב; אלא, כפי שלאקאן ממליץ, להיות ריאליסט. ריאליסט, לא במובן של בורגני מיושב בדעתו וסובלני, אלא להיפך, כבלתי מתפשר. אי ההתפשרות הפסיכואנליטית היא – כפי שמציין מילר – הליכה עד קצה נקודת הראות הפסיכואנליטית, עד הסוף. מנקודת הראות הזו, שום דבר אינו נתון למשא ומתן עם אף אחד – יהא זה בינינו לבין עצמנו או עם המדינה. רק האדון, העשיר ובעל העצמה יכולים להתיר את הרסן. לעיתים זה אפילו עושה להם טוב, ואף מביא אותם לאנליזה. אבל אנחנו עניים, לא מחונכים, לובשי קרועים, ומבחינה זו אין לנו על מה לותר. זהו אחד העקרונות הבסיסיים של המדיניות שלנו. עתידו של הנאום האנליטי תלוי ביכולתנו, כלומר ברצוננו ליישם זאת ללא לאות מתוך התאמה של האסטרטגיה והטקטיקה שלנו לכך. "היו ריאליסטים, עשו את הבלתי אפשרי" – ממליץ מילר – "בהתאם לדוקטרינה החשאית של לאקאן לגבי ה Ecole. ה Ecole Une הוא בלתי אפשרי שכזה. זהו עקרון שנגזר מלאקאן: ככל שאתה חלש יותר, כך אתה צריך להיות רדיקלי יותר, חסר פשרות ועיקש. רק החזקים יכולים לבוא במשא ומתן במצב נתון. הפסיכואנליזה אינה רק חלשה, היא במהותה רופפת. העמדה הנבונה, הזהירה היחידה עבור הפסיכואנליזה היא בהיותה בלתי מתפשרת לחלוטין." עתידו של הנאום האנליטי יהיה, אם כן, תלוי במספר הקדושים שלו. לאקאן אמר שהוא השקיע מחשבה רבה כיצד להביא לכך שיהיו עוד ועוד. "ככל שירבו הקדושים – ירבה הצחוק. זהו העקרון שלי. ואף למצוא את הדרך אל מחוץ לדיסקורס הקפיטליסטי – מה שאין בכוחו לחולל שיפור והתקדמות בפרט אם חל הדבר על מעטים בלבד" (טלוויזיה עמ' 24 בגירסה העברית).